

«Per a mi un poema és dir el que no es pot dir». Una conversa amb Màrius Sampere

Oriol Izquierdo

Màrius Sampere (Barcelona, 1928) s'ho mira tot des de darrere d'uns ulls blau cel, tan blaus, tan cel, que poden desarmar l'interlocutor més intrèpid. Els ulls, i també el somriure, i la sornegueria, i la simplicitat amb què accepta la conversa. L'accepta amb escepticisme, segurament sobre el valor del que pot dir, però també amb un punt de coqueteria. Li agrada recordar que aquest 2014 comptarà vuitanta-sis anys i, per tant, que ja es considera una mica de tornada. Però els seus fets el mostren, ben lluny d'aquest posat de jubilat, distesament actiu i gens disposat a callar. Com un oracle aparentment foteta, incisiu. D'ençà del 2008 ha publicat tres llibres nous de versos (*Altres presències*, 2008; *Infinit*, 2013, un interactiu per a tauletes amb obra gràfica i vídeos de l'autor recitant; *Ningú més i l'ombra*, 2014) i ja en té un altre a punt, ha aplegat vora quaranta anys d'obra poètica inèdita a *La ciutat submergida* i ha sorprès amb un recull de proses assagístiques (*Pandemò-nium o la dansa de si mateix*, 2008) i una novel·la (*El gratacel*, 2010). I continua escrivint.

Em rep a l'àtic on viu, a tocar del passeig Maragall de Barcelona, acompanyat per la seva esposa, Carme. Em crida l'atenció la seguretat amb què parla: hi ha alguna vacil·lació, alguna vegada s'atura i diu que perdia el fil del que anava a dir, però després gairebé només m'he de limitar a transcriure les seves paraules sense esmenar-ne res. Quan parla fa alguna pausa a mig dir, buscant l'expressió precisa. I somriu

molt, fins i tot riu, per reforçar la murrieria d'alguna resposta, també per entomar alguna de les provocacions innocents que li plantejo.

M'agradaria que, amb la temàtica del silenci com a teló de fons, féssim un repàs a la teva trajectòria, que analitzéssim el que et motiva a escriure i, si és que es pot dir així, el teu mètode poètic, i, finalment, que parléssim de la transcendència o, si ho prefereixes, del món material i del que l'envolta o el que el supera, sigui el que sigui, si és que has arribat a alguna conclusió...

En aquestes coses és difícil arribar a una conclusió...

Amb aquest esquema al cap, el primer que et volia preguntar és si llegeixes gaire.

He llegit molt, moltíssim. Actualment em limito a llegir el diari i treballs esparsos d'altres poetes. I, després, m'autolleixo. Però agafar una novel·la i llegir-la, ja no. Recordo que les dues últimes coses que he llegit a la meua vida són *El perfum* i *El nom de la rosa*.

Que ja tenen uns quants anys! Tampoc rellegeixes, entenc, a part de rellegir-te tu.

No, més aviat em falta temps. Per llegir el diari, veure una mica la tele, escriure jo, llegir coses d'altres poetes, més que res fins fa un any o dos que encara feia de jurat. Ara ja no, vaig desfer-me'n, vaig dir que no volia fer-ho més. Però m'envien coses: si llegeixo aquest llibre que veus és perquè me l'han fet arribar... Però aquella dèria que tenia jo quan era jove, que em passava les nits sense dormir, llegint, això ja ha passat a la història.

I de tot el que has anat llegint, què és el que se t'imposa en el record com a lector? Quins autors o quines obres?

A mi, quan era jovenet, em preocupava molt molt la filosofia. Era un nano, pràcticament, que ja em vaig empassar els dos o tres toms de Balmes, Descartes, Russell, Flammarion... M'interessava molt tot això en aquell temps. I d'allà em va venir la dèria d'escriure poesia, perquè jo, en el fons, era un contestatari: no estava d'acord amb el que llegia. Pensava, no, això no és exactament així, això jo ho diria d'una altra manera, o diria el contrari. I aleshores vaig començar a fer poesia, perquè, com que era una muntanya posar-me a discutir amb tots aquests senyors, vaig pensar que només amb un llapis i un paper puc escriure pensaments i coses, i així va sorgir la meua poesia.

Per tant, el teu primer impuls per escriure poesia seria discutir, replicar, els grans pensadors i filòsofs que llegies i que no t'acabaven de convèncer.

Sí, influït, però, per la predisposició que tenia ja de ser poeta, perquè el meu avi Mario havia llegit molta obra, sobretot Espronceda i els poetes castellans, i la meua mare em llegia poesia catalana: Carles Riba, López Picó i així, i jo em vaig criar en aquesta atmosfera. I d'aquesta influència, junt amb aquest esperit de rèplica filosòfica que tenia jo, va sortir la meua poesia.

Encara et consideres un contestatari?

Em penso que mentre vivim estem condemnats a ser-ne... La vida és una rèplica a la mateixa vida i a la mort. No pots estar mai passiu: t'obliguen a replicar constantment. Sempre has de dir que sí, però en el fons diries que no, en el millor dels casos...

Es pot dir que escrius el que t'agradaria llegir? O siguis, això que escric no he vist que ho digui ningú i per tant necessito dir-ho.

Sí, perquè jo volia alligonar la humanitat, ser una mena de profeta i

Amb un poema pots descriure un món. Et transformes en un ésser infinit, amb un poema, perquè allò no s'acaba mai. Sempre té un sentit i una llavor que contínuament actua i s'expandeix. Per a mi un poema és això, és dir el que no es pot dir.

explicar què és la veritat, però és clar, això és impossible... Ara més aviat practico allò que en diuen «*sólo sé que no sé nada*», saps?

Deies que tenies una mica la necessitat...

La necessitat no, però les ganes sí. Jo mai no he escrit per obligació, ni amb una finalitat determinada. L'explicació de per què gairebé no he escrit prosa és que jo no sóc prou pacient amb mi mateix. M'agrada dir les coses ràpides, amb poques paraules. Una tasca de narrador és feixuga. La millor manera de fer aquesta feina, exhaustiva, és la poesia. Amb un poema pots descriure un món. Et transformes en un ésser infinit, amb un poema, perquè allò no s'acaba mai. Sempre té un sentit i una llavor que contínuament actua i s'expandeix. Per a mi un poema és això, és dir el que no es pot dir. No m'explico gaire bé...

Sí, sí, i tant que t'expliques. En aquest sentit, diries que la poesia et permet tocar la veritat?

Sí, però la veritat subjectiva, la meva. Jo no crec en cap realitat ni veritat objectiva, perquè no existeix. Totes les afirmacions i negacions que fem són subjectives. No pots atacar el moll de l'os d'allò que és, perquè, a més a més, ni és... Tot el món que ens hem fet nosaltres, totes les explicacions científiques sobre l'univers i tot això, són descripcions purament subjectives. Si no existís el cervell humà, no hi hauria explicació del món.

Ara feies referència a la novel·la. Em sembla que des del

2005, els últims deu anys mal comptats, has viscut un moment, per un costat, de reconeixements i, alhora, de molta fertilitat editorial. Ja tens una edat, però en canvi no has estat gens passiu, al contrari. Ens has sorprès publicant una novel·la, *El gratacel*, també *Pandemòni*um, un llibre de registre una mica insòlit, no gens incoherent en relació amb la teva trajectòria però que és una novetat. A què atribueixes aquesta mena d'esclat? Et sents del tot lliure i creus que pots fer el que vulguis?

A una oportunitat de fer-ho. Sempre he tingut ganes d'escriure coses, i tinc moltes llibretes plenes. Al final m'he dit: recull-ho i posa-hi ordre, que sigui intel·ligible i ho pugui llegir algú més. Es va presentar aquesta oportunitat i vaig aprofitar aquest *Pandemòni*um: en aquell moment tenia moltes idees. A mesura que passen els anys penses d'una manera o d'una altra, i en aquest llibre no hi ha un eix formal, sinó que són coses disperses unides per una mena de casualitat...

Recorda una mica un llibre aforístic. No es tracta de filosofia sistemàtica. És un recull de pensaments.

Això ja ve de quan jo estudiava i era nen. Com et deia, jo havia llegit molta filosofia. El rastre de totes aquestes lectures m'ha portat a escriure de vegades proses, com aquestes. M'hauria agradat escriure una novel·la. La tinc al cap, però no tinc temps, ni sóc prou constant...

No tens la paciència que cal.

Cal ser sistemàtic, i jo no ho sóc. Sóc espontani.

Però *El gratacel* és una novel·la.

Sí, però fixa't que són diferents estadis, no és una novel·la que té un començament i un final. Aquí hi ha diferents pisos.

És una novel·la infinita.

Això quadra amb la meva manera de ser i amb la meva manera d'entendre l'escriptura.

És una novel·la que et permet dir el que vulguis pràcticament sense limitació, perquè cada capítol és molt autònom. Com que està muntada sobre l'arribada als pisos i és una arribada que té molt d'aleatori i de sorprenent. A cada entrada en un capítol o a cada entrada en un pis et permet tocar un tema o un aspecte. Això és volgut...

Això és volgut, és clar. Això és el que em vaig proposar. Però no és que m'ho hagués proposat a priori, sinó que m'ha sortit d'aquesta manera perquè jo sóc així. Jo no he triat de fer això o allò, sinó que em surt això perquè jo sóc això... Fixa't que cada pis tracta d'una cosa diferent. Quan ja ho tenia gairebé tot escrit hi vaig introduir coses anteriors, coses que havia escrit quan era molt jovenet. O sigui que aquest és un llibre bastant irregular.

Hi ha material una mica d'al·luvió...

I tant, d'al·luvió!

A més d'aquesta fertilitat, aquests últims temps hi ha hagut reconeixements. Vaig tenir l'oportunitat de viure aquells anys en què Santa Coloma va promoure el premi internacional, el simposi, el mural gegant al riu...

Sí, sí, ho recordo amb gratitud. Ara em fan un homenatge a Santa Coloma i m'editen un llibre que recull els articles que em va encarregar, fa deu o vint anys, la revista «Gramma». Són articles que acaben sempre amb un poemeta. Això jo ho donava per perdut i irrecuperable. Però ara s'han despertat i m'avisen que volen fer un llibre amb tot això.

La meva vida em descriu a mi. Jo no he escrit la vida, sinó que la vida m'escriu a mi.

I els deixaràs que el facin?

Home, és clar. He dit que sí. Em volen fer un llibre amb fotografies de quan era nano, un llibre biogràfic. Ves si no t'ha d'agradar que t'ho facin... A mi sí que em fa gràcia.

Aquest reconeixement et fa gràcia? Et diverteix?

Bé, més aviat em fa gràcia que no em diverteix... Són dos sentiments que s'entrecreen. Un és com una mena d'autosatisfacció. L'altre, com d'agraïment per aquesta gent que pensa en mi, una mica de tendresa envers ells...

Però no trobes que en facin un gra massa.

Home, l'egoisme personal és infinit.

Vols dir que una mica més tampoc no et sabria greu...

No, en últim terme penso que em fan justícia... Vaig començar amb *L'home i el límit* i ara ja he arribat al meu límit. Sóc el que sóc. El que vingui, al capdavant, tot serà una descripció del que sóc jo. La meva vida em descriu a mi. Jo no he escrit la vida, sinó que la vida m'escriu a mi.

Al costat d'aquest reconeixement de vegades més institucional, o civil, o ciutadà, els últims anys també hi ha hagut un cert reconeixement de mestratge. Han aparegut estudiosos, fins i tot deixebles. Et consideres un mestre, tu?

Osti, quina pregunta... És clar, jo sóc un mestre per als qui consideren que són els meus deixebles. No els puc frustrar... Per tant en aquest aspecte ho sóc, però a priori no puc reconèixer-me com un mestre o un profeta, és absurd. Jo he viscut la meua vida. He fet el que he pogut. He treballat amb la llengua, que és el que m'agrada. I si algú en treu algun profit, aleshores potser sí que indiscutiblement dec ser un mestre. Però jo no m'atribueixo aquest títol.

T'ha sorprès que et sortissin tants deixebles o tants poetes, sobretot poetes, que reconequin el teu mestratge?

M'he passat tota la vida tenint amistosats. D'ençà que vaig guanyar el Carles Riba que molta gent ha vingut a mi. En Carles Duarte, per exemple. Jo, fa molts anys, vaig assistir a unes classes seves sobre llenguatge administratiu i ve ell, que per a mi era una persona desconeguda, i em diu, no recordo les paraules exactes, «oi que vostè és poeta? És que jo també escric poesia, i magradaria saber què opina vostè del que faig». Va ser així que el vaig conèixer i en vaig llegir alguns versos. Amb tota la joventut hi tinc aquesta relació, diguéssim una mica patriarcal, una mica de bonhomia. M'agrada haver estat, en aquest aspecte, un benefactor...

I n'hi ha algun, d'aquests deixebles, que no t'agradi gaire com a poeta?

No. Que no m'agradi gaire, no; potser que no segueixo... És que he arribat a la conclusió que cadascú fa el que pot i el que li agrada. Aleshores, no es pot menystenir res. I mira que m'han arribat coses horroroses, fent de jurat. Però aquell gest olímpic d'agafar-ho i deixar-ho a un cantó, el cantó dels deseparats, fereix; em sap greu, perquè penso que aquella persona hi tenia molta il·lusió. Penso en mi mateix, quan jo era jove i optava a premis per aquí per allà, en castellà, en aquell temps, i no vaig tenir mai cap premi. I penso que aquella impotència que jo sentia aleshores és la que sent ara aquesta gent.

No vas tenir cap premi fins a *L'home i el límit*. Amb aquest llibre el 1963 guanyes el Carles Riba i et dones a conèixer.

Jo havia concursat a molts premis en castellà. Em van premiar un poema en castellà –que em sembla que sortirà en aquest llibre de Santa Coloma–, que es deia «La cacería del tigre». Jo estava contentíssim. Aleshores vaig fer un viatge a Londres i a Escòcia estrenant el meu cotxet flamant, un Renault 4, a l'hivern, que vaig quedar colgat per la neu. Va ser un desastre. Però en tornar vaig dir-me que volia fer un llibre que parlés d'això, i vaig escriure un llibre que es diu *Viatge amb automòbil*. Perquè hi havia un senyor Dunyó a Badalona que em va dir: «No et queixis que no et premiïn res; perquè, tu, en quin idioma penses i en quin idioma comptes i en quin idioma reses?» Vaig dir: «en català, és clar». Doncs aleshores per què no escrius en català? I llavors vaig escriure aquest llibre. I al cap d'un cert temps, aprofitant alguns poemes d'allà, vaig compondre, vaig formar *L'home i el límit*. I em presento al Carles Riba amb l'única intenció de si puntuava, si em seleccionarien entre els deu primers o així, per sortir a la llum pública amb un parell de poemets, com li havien fet a l'Argenté en una revista. Aleshores arriba la nit del Carles Riba i jo –que dirigia el grup Estrop, que era com si diguéssim els Setze Jutges, a Badalona– em trobo que un dels nois em diu «Màrius, anem a la festa». I en arribar veig que em mirem i em miren, i llavors un senyor em demana si sóc Màrius Sampere i si ja sé que guanyo el Carles Riba. «Què diu ara!» Veient això i preveient l'acte, me'n vaig anar al bar i em vaig prendre dos o tres conyac.

Et vas entonar per poder-ho resistir!

T'ho explico perquè va ser així: em vaig alegrar una miqueta. Perquè jo en aquell moment era una miqueta tímida. Vaig guanyar el Carles Riba. I va ser perquè aquell senyor Dunyó m'havia dit: «Tu, en què penses?, en què reses?, en què estimes?, en català o en castellà?» «Els meus estudis han estat en castellà però jo visc en català». «Doncs escriu en català». I tenia raó.

Durant aquells primers quinze anys públiques només tres llibres. Deus escriure molt més, però en públiques només tres.

Per això després he publicat aquest volum gruixut, *La ciutat submergida*.

Després de guanyar el Riba ja ets algú, però no tens regularitat editorial.

No estic enfadat amb ningú, però sé que han sortit antologies i crítiques i no es parla mai de mi. A mi tant me fot, ja està superat, però la meva actitud durant aquells quinze anys... Com que no es feia cas de mi, jo també m'inhibia. Va ser una vegada que em vaig presentar al premi Estellés, no sé qui el va guanyar, però al cap d'uns quants dies em truquen per telèfon i és l'Àlex Susanna. Jo ja sabia que ell era editor. Em va dir que em volia conèixer i estudiar si podíem fer alguna coseta. Va ser a partir d'aquell moment que em va editar tres o quatre llibres.

Aleshores es normalitza la teva presència en el *milieu* poètic.

Gràcies a l'Àlex. Jo estava en actitud receptiva. Sóc una persona que per a mi, en benefici propi, no m'he bellugat mai. Però després s'han anat bellugant... Com l'altre dia que un, no et diré qui, em va dir: Màrius, ja no cal que facis res, ja tot et ve ara. No cal ni que escriguis. Es veu que em volen publicar l'obra completa i jo què sé quantes coses més.

Jo t'ho diria al revés: fes el que vulguis. Has treballat prou per ara recollir fruits. I has tingut la sort de viure prou per veure aquests fruits.

Sí, jo em puc considerar una persona dintre de tot afortunada. He

tingut un principi molt feixuc, però ara estic molt còmode. De tota manera, sóc incansable: ara tinc tres llibres, tres, de poesia per editar. I de quaranta o cinquanta poemes cadascun.

És poesia nova o vas buidant calaixos?

Nova. Tot el que jo tenia ja s'ha exhaurit, sobretot en publicar *La ciutat submergida*. És un llibre molt extens, compost per deu títols. És potser el que més m'agrada de tot el que he escrit.

El que havia quedat inèdit és el que més t'agrada?

No és un calaix de sastre. Potser ho he sublimat, però no n'estic gens penedit. Trobo que em completa i em situa. *La ciutat submergida*... I ara tinc tres títols per publicar de poesia i un títol o dos per publicar en prosa. Però em fa mandra. No em bellugo. Ja ho veurem.

Quan dius que ho tens per publicar, vols dir que els has escrit però no els has presentat enlloc. En aquests moments no tens un editor regular.

Vaig donar uns deu o quinze contes o narracions a Josep Lluç per veure si ho volia a Proa. I em va dir que sí, però que tenia ganes de publicar-ho amb il·lustracions i que ja en parlaríem. Penso que si no triga quinze anys... És que la gent és collonuda, és pensa que tinc trenta o quaranta anys. I no és veritat, en tinc vuitanta-cinc! Jo puc fotre un pet en qualsevol moment...

Home, ara ets en un punt en què ets etern, ja.

Ah, això sí... El mal d'això és que aleshores jo no me n'assabento, des del més enllà, aquesta circumstància eterna...

Vés a saber, com que no hi hem estat no sabem què pot passar... Hi ha una mena de constant en la teva poesia, em

Quin escriptor no és en certa mesura oracular? Perquè si no transcendeixes el moment en què escrius i vas més enllà en forma de predicció o de sentiment, ja no té vàlua. Has de ser una mica atrevit.

sembla que fins i tot en els primers llibres, que és un cert to gairebé profètic o oracular. Abans tu mateix hi has fet una mica de referència. És una veu que l'has construïda, que l'has buscada, o és una veu que se t'imposa?

Suposo que és el resultat de les meves lectures. He llegit molt Papini, que també té aquest to. Però no és que jo ho provoqui: jo no provocho res, em surt de dintre i sóc així. No sé... Quin escriptor no és en certa mesura oracular? Perquè si no transcendeixes el moment en què escrius i vas més enllà en forma de predicció o de sentiment, ja no té vàlua. Has de ser una mica atrevit, en poesia i en prosa. Crec que tots els grans llibres de la història són oraculars.

En el sentit aquest que transcendeixen...

El seu propi límit. Van més enllà d'un mateix. Com et diria jo, cadascú és una supernova: explota dintre del seu univers i s'expandeix. Això és inevitable, això és una llei natural.

La poesia, la creació literària, és l'esclat de la supernova.

La poesia, i la persona, sobretot si és artista. Si és un criminal també s'expandeix fent sang...

En aquests moments escrius. Al començament de la teva carrera sondejaves diversos llenguatges.

Jo volia ser músic.

Volies ser músic, vas pintar alguna cosa. Però aquests altres llenguatges els has anat abandonant.

Alguns, forçosament. Jo vaig fer una exposició de trenta o quaranta quadres a un lloc que es deia Taller Picasso, al carrer de la Plata. Tot el que hi vaig exposar es va vendre. Com que ho vaig vendre tot i va ser ben qualificat –va venir en Cadena i em va posar dues o tres estrelles, va venir en Bru de Sala–, aleshores Jordi Costa, que portava aquell taller, em va dir «repetim-ho: tu em fas quaranta o cinquanta pintures més i farem una nova exposició». Jo en aquell moment tenia una eufòria de pintar tremenda, em pensava que era una mena de Kandinski. Em vaig passar un any eufòric, treballant. Ho vaig posar tot dintre una carpeta i vaig anar-lo a veure. Molt bé, ja m’ho has firmat tot? Molt bé Sampere, deixa-m’ho aquí i ja en parlarem. I al cap d’una setmana o dues hi torno a passar per veure com anava i, cony, em trobo la porta metàl·lica baixada. Tu l’has vist més aquell home?

Va desaparèixer?

Tot. Ell, els quadres i tot el que vaig fer. Vaig agafar una depressió tan tremenda, una decepció, que vaig dir ja no pinto més. I una altra intrusió amb l’art en si és la música. He fet moltes cançons. Però tot això és secundari. Jo he vist que l’única cosa rendible, no econòmicament sinó per al prestigi, és la literatura. Mira, sóc feliç amb aquestes nimitats i aquests records. Però quina barra, aquest Jordi Costa.

I no has sentit la necessitat de pintar més?

No, perquè vaig quedar encongít com un cuc. I com que m’han anat sortint oportunitats de publicar poesia i a mi m’agrada escriure poesia...

Si no hi hagués hagut la trucada d'Àlex Susanna, és possible que haguessis deixat d'escriure?

És possible... No, deixar d'escriure, no. El que no sé és la vida com hauria continuat. És una incògnita impossible d'escatir. Però segur que no ho hauria deixat, perquè jo escric des que tenia catorze o quinze anys, i no he parat durant tota la vida. Des de la primera poesia que vaig escriure, perquè teníem un jardinet molt maco, aquí a la vora, al carrer Cartagena, que abans es deia carrer de la Igualtat –jo vaig néixer al carrer de la Igualtat 363–; hi havia un jardinet a la banda de darrere, i a l'esquerra, en un raconet, hi havia un roser que feia unes roses blanques molt maques. Jo era un nano i vaig fer un poema sobre una rosa blanca, que no tinc ni recordo, però sí que recordo el fet. El vaig ensenyar a l'avi, que és qui m'havia introduït Espronceda i Zorrilla, i li vaig dir què et sembla. Recordo que se'm va quedar mirant i em va dir, fent una gracieta: «Mario –no em deia Màrius, ell–, no siguis poeta que no guanyaràs res...»

Potser tenia raó?

Home, alguna cosa he guanyat...

La Carme també et diu Mario.

I la meva mare també. Per respecte a ella no m'he canviat el nom. Li agradava molt, Mario.

Tots els que t'hem conegut a través dels textos et diem Màrius. Per a mi abans de conèixer-te eres un nom en un llibre...

És com si tingués un pseudònim.

Aquesta dualitat no et genera cap incomoditat?

“
”

No existeix la veritat, l'hem inventada nosaltres. La veritat és un convencionalisme. Ens entenem a través de l'escriptura, d'uns valors que ens serveixen per situar-nos en aquest caos organitzat, ordenat. Perquè nosaltres vivim el caos.

Jo també sóc dual...

Abans has fet una referència a la veritat, a la necessitat de comunicar la veritat, i ja has matisat que parlaves de la teva veritat. Però aquesta veritat que expliques gairebé sempre és molt paradoxal. És una veritat molt poc ortodoxa.

No, heterodoxa completament!

L'única manera d'entrar en contacte amb la veritat, amb allò que hi hagi d'essencial i de cert, és a través de la paradoxa?

Sí, de la paradoxa i de la follia. No existeix la veritat, l'hem inventada nosaltres. La veritat és un convencionalisme. Ens entenem a través de l'escriptura, d'uns valors que ens serveixen per situar-nos en aquest caos organitzat, ordenat. Perquè nosaltres vivim el caos. Però com que nosaltres mateixos formem part del caos, per això el trobem intel·ligible i ens hi trobem còmodes. I així podem matar-nos, torturar-nos i fer totes les bestieses que fan ara al món, perquè això és un cacau tremendo... Però de vegades fins i tot hi som feliços.

En el caos. No busquem una mica d'estabilitat o simular que hi ha ordre?

Home, segons en quin moment. Potser... quan tenim un orgasme.

És un moment d'ordre, l'orgasme?

Si no hi hagués hagut orgasme, al món no existiria ningú. És el caramellet que ens donen a canvi de procrear. Com que ens donen aquesta gratificació, tirem endavant. La naturalesa és molt sàvia.

Ho plantejes tot d'una manera que sembla molt prosaica i com si realment al nostre voltant tot fos molt poca cosa. Però en canvi la teva poesia, la teva obra literària, a través de la paradoxa, a través de la ironia, una ironia que pot arribar a ser sarcàstica, el que fas és posar-nos en contacte amb tot allò que hi ha de transcendent, de gran, de misteriós.

Són les ganes que tenim per dintre de transcendir. No és un propòsit pensat i organitzat, sinó que surt de dintre d'aquesta manera. De vegades vull escriure i no surt res, i un altre dia em surten tres o quatre poemes seguits. Aleshores tinc la sensació que m'ho dicten, que no surt de mi, sinó que algú em comunica el que haig de dir i com dir-ho. No pots assegurar res... Però no em preocupa, això: és així i endavant, vaig escrivint. I com que un –això ja és una teoria platònica de la bellesa– vol arribar al súmmum, al màxim, en tot el que fa un, en aquest cas jo mateix, miro d'arribar al meu límit, al meu súmmum. Ja no ho puc dir millor. Aleshores és quan l'endemà, l'endemà passat, escric un altre poema. Dient el mateix d'una altra manera. Sempre tiro amunt, al màxim. És un esforç involuntari, però que és evident. Aquesta és la meua vida com a escriptor.

Per tant, el que fas és esforçar-te. Tens la necessitat d'escriure...

No m'esforço, aquest és l'error. Faig, escric, m'agrada. En aquest món no faig res que no m'agradi. La Mari Carme de vegades em diu: està bé, això? I jo li dic no ho sé: si t'agrada ho fas, si no t'agrada no ho facis.

“ No hi havia res, res en absolut, hi havia el no-res. I tot d'un plegat surt la paraula, i a partir de la paraula esdevé el caos. I la contradicció, i l'horror, i la crueltat. I també la bellesa.

La Carme, que va seguint la conversa fent algun apunt puntual, ara torna a intervenir: «I em deixa en un caos...»

Per tant, no hi ha aquest esforç. El que hi ha és la satisfacció de dir, i de dir tan bé com pots dir. I sempre allò que dius tens la sensació que t'és dictat?

No, això ho he pensat alguna vegada. Com m'arriben aquests pensaments? Com que no hi ha ningú, ningú no me'ls diu. Però com que vénen a mi, és que vénen d'algun lloc. Aquesta contradicció ja em situa com una mena de vident, de clarivident o com en vulguis dir, de poeta. El poeta és això.

Una finestra oberta al caos.

Al caos que jo organitzo d'acord amb la meua manera de ser i de pensar. No és un caos absolut. O potser sí, no ho sé. Però del caos absolut ha sortit tot.

La paraula és l'única manera d'ordenar aquest caos?

Si la paraula ordena el caos, ens situem nosaltres com uns semidéus, com uns demiürgs. Però és que jo crec que no, que la mateixa paraula és el caos. I que per la paraula ha esdevingut el caos. No hi havia res, res en absolut, hi havia el no-res. I tot d'un plegat surt la paraula, i a partir de la paraula s'esdevé el caos. I la contradicció, i l'horror, i la crueltat. I també la bellesa. De manera que, al final, els únics creadors som nosaltres, no les bèsties, pobretes. Si preguntes a un gos què pensa de déu, et dirà *bup bup bup...*

En *El gratacel* hi ha un moment que escrius: «Jo no vull, amb això, que els meus versos busquin la humiliació de ningú. Ans al contrari, m'inclino per la comprensió i la compassió». T'hi reconeixes?

No ho recordo. Però és clar, ja t'ho he dit abans. Jo sóc una persona que procura... guiar, més aviat, involuntàriament, perquè desprenc algun exemple. I si els altres em prenen d'exemple, la meua voluntat és que aquest exemple sigui gratificant, amable i bo. I per això jo tinc molts amics. Tota persona que conec és amiga meua.

No coneixes enemics.

No... En Wert!

M'has dit que tens tres llibres de poesia acabats i un parell de projectes de prosa. Per tant, continuarem llegint Màrius Sampere durant molt de temps.

Pels segles dels segles!

Has fet referència diverses vegades a l'edat. Em sembla que des que et conec que et sents gran i una mica, deixam'ho dir així, malalt i a les portes de la mort. És una cosa que sempre l'has tinguda, aquesta. Et fa por la mort?

No.

Gens ni mica?

En absolut. I mira que havia sigut molt poruc. Quan era nen, uí, tenia una por... Però a partir de després de fer la mili, que vaig esdevenir tuberculós, vaig perdre la por de la mort perquè vaig veure que la tenia a tocar. I des d'aleshores he tingut despreocupació.

“ Allò que no puc recordar ni recordaré no ha sigut mai. Tot és mental. Jo penso que la vida universal és mental. I aquesta ment única que ho agafa tot i ho porta tot és el que nosaltres anomenem *déu*.

Més valia posar-s'hi bé que angoixar-se.

I tant. Jo més aviat penso que és un alliberament, la mort. Els qui treballen amb la cosa de l'eutanàsia en parlen en termes d'autoalliberació. Autoalliberar-se és suïcidar-te. Por, no, en absolut. A més, si venim d'allà... Què érem abans de néixer? Jo estava molt tranquil·let, eh? I mentrestant han passat nou-cents anys de guerra contra els moros, i abans els romans. Han passat trenta mil milions de desgràcies tremendes i tu no t'has adonat de res... Doncs estaves collonudament bé.

No te'n recordes, no? O sí que te'n recordes?

Sí, però el no recordar és la pau. Allò que no puc recordar ni recordaré no ha sigut mai. Tot és mental. Jo penso que la vida universal és mental. I aquesta ment única que ho agafa tot i ho porta tot és el que nosaltres anomenem *déu*.

És una ment silenciosa, aquesta?

I ara, no. Ara fa cent anys que va esclatar la Gran Guerra. Això no va ser silenciós, no. Tu ho dius perquè volies parlar del silenci.

No, pensava si justament escrivim per intentar posar paraules a aquesta experiència de transcendència, a aquesta ment que deies ara, que només es manifesta o a través de fets que no entenem, com pot ser un cataclisme natural o una guerra, o a través de les paraules que hi posem per intentar explicar-ho. Per això ho deia. Aquesta ment no parla, es manifesta.

Els números són justament els que defineixen, teòricament, que tot és susceptible de ser multiplicat per l'infinit. I així estem. Això és el silenci? De vegades sí, de vegades no. Quan ho interpretes com un gran silenci ets feliç.

La seva manera de parlar és tal com es manifesta. Hi ha qui ho entén i qui no ho entén... Però tothom ho entén a la seva manera. És una veu que no és única. Són moltes veus i cadascú agafa la que ell usa, la que ell pot entendre. Estem acostumats a dir això o allò com si fos l'U, i l'U no existeix. És la infinita diversitat de tot. Hi ha infinites diversitats d'estrelles, de molècules, d'àtoms. Tot es multiplica per ell mateix milions de vegades, bilions, trillions. Els nombres són justament els que defineixen, teòricament, que tot és susceptible de ser multiplicat per l'infinit. I així estem. Això és el silenci? De vegades sí, de vegades no. Quan ho interpretes com un gran silenci ets feliç. Quan ho interpretes com una estridència ets infeliç. I no hi ha res més.

La mort és el silenci.

Se suposa. No ho sé, perquè abans de néixer, allò era silenci o què? És el mateix morir que no haver nascut. Suposo que no hem de creure que anirem a l'infern o al purgatori o al cel. Això són rondalles. Vivim de rondalles. És l'única manera d'explicar-nos l'inexplicable.

Parlem tot el dia de l'inexplicable.

Sí, perquè fem ús de la paraula. Tot el que diem és perquè tractem d'explicar l'inexplicable, d'entendre'ns els uns als altres o a nosaltres mateixos. I et sap greu pensar que tot el que penses i tot el que t'expliques i el que no t'expliques són unes neurones que tens aquí, com uns tubs digestius que formen el cervell, i d'aquí surt tot. I d'aquí surt déu. I d'aquí surt l'univers. Si som uns cucs. És horrorós... Però som feliços, podem parlar-ne i després ens quedem tan tranquils. Dinem o sopem i ens posem a dormir.